

Dreidel/Sivivon

Hieronder een vertaling van

<https://www.aish.com/h/c/b/History-and-Meaning-of-Dreidels-8-Interesting-Facts.html?s=mpw>

Griekse soldaten voor de gek houden

Een populaire verklaring voor de connectie van dreidels met Hanukkah is dat ze werden gebruikt door Joodse kinderen die de decreten van de slechte koning Antiochus tegen het leren van Torah tartten.

In 175 v.Chr. nam koning Antiochus Epiphanes de controle over het gebied, inclusief het huidige Syrië, Libanon en Israël, en stelde hij strenge decreten in tegen het joodse leven. Onder zijn heerschappij werd het joden verboden om Sjabbat en Joodse feestdagen te houden, het bevel om niet-koosjer voedsel te eten, verwachtten ze Griekse afgoden te aanbidden en mochten ze de Torah niet onderwijzen of bestuderen.

Joodse leraren en ouders bleven clandestiene scholen runnen. In de tijd van Hanukkah werd joods onderwijs mondeling gegeven en moesten studenten en leraren persoonlijk samenwerken op geheime scholen. Betrapt worden zou waarschijnlijk tot de dood leiden. Studenten hadden een gokspeelgoed vergelijkbaar met een dreidel in hun zakken. Als Griekse soldaten deze geheime scholen overvallen, zouden kinderen snel hun tol en een paar munten tevoorschijn halen en uitleggen dat ze gewoon spelletjes aan het spelen waren. Door dit bedrog kon een generatie Joodse kinderen de Thora blijven bestuderen en een clandestiene Joods leven leiden.

Van het oude Griekenland tot modern Europa

Het lijkt erop dat tollens zoals dreidels populair waren in het oude Midden-Oosten. De verschillende kanten van de tol symboliseerden elk iets anders, net als moderne dobbelstenen, waardoor de tollens ideaal zijn voor het spelen van gokspellen. Oude Babyloniërs gebruikten blokken vergelijkbaar met dreidels om te gokken: afbeeldingen van verschillende goden symboliseerden winnen en verliezen. Een oudere Joodse vrouw die ik ken die in Egypte is opgegroeid, legde me uit dat haar gemeenschap een lange traditie had, generaties teruggaand, van het gebruik van dierenbotten om dreidels en ander gokspeelgoed te maken.

Sommige historici geloven dat oude Romeinse soldaten deze eenvoudige dobbelstenen-achtige spellen met vierzijdige tollens in het Midden-Oosten naar Engeland brachten. Daar werden de spellen buitengewoon populair en in de middeleeuwen speelden Engelse kinderen en volwassenen een dreidelachtig gokspel. Deze Engelse tollens weerspiegelen de Romeinse oorsprong van het spel en hadden de letters A, D, N en T aan hun vier zijden. Deze stonden voor het Latijnse Aufer ("nemen" - neem een munt uit de pot), Depone ("zet" geld in de pot), Nihil ("niets" - doe niets in die beurt) en Totum ("alles" - win alle munten in de pot). Het spel werd al snel bekend als Teetotum, een verbastering van het Latijnse woord Totum, wat de gelukkigste draai was.

Tegen de 19e eeuw waren de letters op Teetotum-tolletjes die in Engeland en Ierland werden gebruikt meestal in het Engels: P (voor put a coin in the pot, "een munt in de pot stoppen"), H (voor half the pot - "de helft van de pot nemen"), N (voor nothing - "niets doen") en T (voor take everything - "alles nemen"). Het spel verspreidde zich ook naar Duitstalige gebieden in Europa, waar letters voor Duitse woorden werden vervangen: N (nichts, of niets doen), H (halb, of neem de helft van de pot), S (stell

ein, of zet in), en G (ganz - neem alles). De Duitse naam voor dit populaire spel was Torrel of soms Trundl, wat in het Duits 'rollen' of 'draaien' betekent. Het spel was populair bij Jiddisch sprekende Joden in Midden- en Oost-Europa, die de uitspraak van de naam in Dreidel veranderden.

Het spel werd vaak rond de kersttijd gespeeld en het lijkt erop dat Joden ook midden in de winter Dreidel begonnen te spelen, waarbij de letters van Duits naar Hebreeuws, “noen”, “gimmel”, “hee” en “shien” veranderden, wat de zin **Nes Gadol Haya Sham**, “Daar gebeurde een groot wonder”, verwijzend naar de Chanoeka-wonderen.

Diepere betekenis van de letters

De Hebreeuwse letters noen, gimmel, hee en shien van de dreidels staan niet alleen voor Nes Gadol Haya Sham (daar gebeurde een groot wonder); sommige geleerden wijzen erop dat ze ook diepere betekenissen hebben.

De grote Chassidische geleerde Rabbi Tzvi Elimelech Shapiro (1783-1841) merkte op dat de vier letters van de dreidel overeenkomen met vier oude koninkrijken die probeerden en faalden het Joodse volk te vernietigen. Noen vertegenwoordigt **Nebukadnezar**, de Babylonische leider die de eerste tempel in Jeruzalem verwoestte. Gimmel staat voor **Gog, of Griekenland**, dat probeerde de Joodse religie in de tijd van Chanoeka uit te roeien. Hee staat voor **Haman**, de slechte minister in het oude Perzië die genocide wilde plegen en de Joden wilde vernietigen en wiens nederlaag wordt herinnerd tijdens de Joodse feestdag van Purim. Shien staat voor **Seir, of het oude Rome**, dat de tweede tempel in Jeruzalem verwoestte en de Joodse heerschappij in het oude Israël bijna tweeduizend jaar beëindigde.

Een andere symbolische manier om naar de Hebreeuwse letters van de dreidel te kijken, vertegenwoordigt de goddelijke aspecten van een mens: Noen betekent **Nefesh**, Hebreeuws voor “ziel”; Gimmel betekent **Guf**, Hebreeuws voor “lichaam”; Shien is **Sechel**, “begrip” in het Hebreeuws; en Hee staat voor **Hakol**, wat “alles” betekent in het Hebreeuws, omdat de andere drie letters alle kernkwaliteiten vormen.

In de joodse mystieke gedachte, zei rabbijn Tzvi Elimelech, komen deze vier delen van een mens overeen met de koninkrijken die probeerden ons te vernietigen. De Babyloniërs verwoestten de eerste tempel in Jeruzalem en namen duizenden joden gevangen: dit was een aanval op de Guf, het lichaam, van ons volk. Later probeerde het Perzische rijk de Joden te verleiden met hun luxe; dit was een aanval op de Nefesh, of ziel, van het Joodse volk. De oude Grieken boden concurrerende filosofieën aan het jodendom en probeerden de traditionele joden te veranderen in geassimileerde of gehelleniseerde mensen die Griekse goden aanbaden en de wereld begrepen met behulp van de Griekse filosofie. Dit was een aanval op de Nefesh of ziel van het Joodse volk. Ten slotte vielen de oude Romeinen het joodse volk aan met alle drie middelen, waarbij ze joden Hakol op alle manieren aanvielen. De brieven van de dreidel herinneren ons aan de vele keren dat Joden werden bedreigd.

Numerieke verrassingen

In het Hebreeuws heeft elke letter een numerieke waarde. De numerieke waarde van de **noen, gimmel, hee en shien** van de dreidel is **358**. Dit is ook de numerieke waarde van enkele sleutelwoorden in het Hebreeuws. Het is hetzelfde als **Nachash** - de **slang** die Adam en Eva verleidde om de vrucht van de verboden boom van kennis in het boek Genesis te eten. Het is ook de numerieke waarde van het Hebreeuwse woord **Moshiach**, of **Messias**, die uiteindelijk het Joodse volk zal

verlossen.

In navolging van zowel het laagste als het hoogste bereik van de Joodse geschiedenis, herinneren de letters van de dreidel ons eraan dat de Joodse geschiedenis van ons is; door onze acties hebben we de macht om onze Joodse natie op te richten. Het feit dat de letters ons aan de Messias herinneren, verzekert ons ook dat ongeacht het gevaar waarin het Joodse volk lijkt te verkeren, God ons nooit zal verlaten.

Israelische Dreidel: Sivivon

In Israël staan dreidels bekend als **Sivivonim**, van het Hebreeuwse woord *sov*, wat draaien betekent. Toen Joden uit Midden-Europa in de jaren 1880 begonnen terug te keren naar het land Israël, namen ze dreidels mee. Niemand weet zeker wie het woord *sivivon* heeft bedacht. De zionistische joodse schrijver David Isaiah Silberbusch (1851-1936) nam de eer voor het uitvinden van het woord, maar sommige mensen beweren dat Itamar Ben-Avi, de eerste spreker van het moderne Hebreeuws (zijn vader Eliezer Ben-Yehuda schreef een Hebreeuws woordenboek en hief zijn zoon om alleen Hebreeuws te spreken). Itamar werd geboren in 1882 in Israël en wordt verondersteld de *Sivivon* te hebben genoemd in 1887, toen hij vijf was.

Sivivonim verschillen op een belangrijke manier van dreidels: ze lezen **Noen, Gimmel, Hee en Pee** (niet **Shien**). Dit betekent **Nes Gadol Haya Po**, of *hier gebeurde een groot wonder* (niet "daar").

Zilver of hout?

Dreidels zijn gemaakt van allerlei materialen, maar zilver en hout lijken vooral traditioneel te zijn. De grote wijze Rabbi Moses Sofer (1762-1839), ook bekend als de Chatam Sofer, maakte er een punt van om met zijn kinderen te spelen met behulp van een zilveren dreidel op Hanukkah. Dit zou kunnen zijn geweest om het Joodse gebod van *hiddur mitswa* te vervullen, om de mitswot die we uitvoeren te verfraaien.

Rabbi Tzvi Elimelech Shapiro suggereerde dat het het meest geschikt is om een houten dreidel te gebruiken vanwege de visie van de profeet Ezechiël over het einde van de ballingschap, wanneer de namen van alle twaalf stammen van Israël samen op een houten tablet zullen worden geschreven (Ezechiël 37: 15- 28). Dit gedeelte van de Thora wordt gelezen in de synagoge nabij de feestdag van Chanoeka.

Dreidels & Groggers (ratel)

Rabbi Tzvi Elimelech Shapiro vergeleek ook dreidels met groggers, de lawaaimakers die Purim gebruikten om de naam van de slechte Haman te overstemmen wanneer de Megillat Esther op synagoge wordt gelezen. Elk speelgoed heeft een flinke symbolische betekenis. Als we op Purim de grogger van onderaf vasthouden, zien we niet dat onze hand het speelgoed bestuurt. Dit weerspiegelt de aard van het Purim-wonder, waarin de hand van God verborgen was; Zijn vele wonderen waren pas zichtbaar nadat mensen een reeks schijnbare toevalligheden hadden samengesteld.

Op Hanukkah draaien we echter dreidels van bovenaf; onze handen (symboliserend de "hand" van God) zijn duidelijk zichtbaar. Dit is hetzelfde als de gebeurtenissen in Hanukkah, waarin God duidelijk

wonderen verrichtte voor onze voorouders terwijl zij tegen de Syrische Grieken vochten.

Hoe speel je Dreidel?

Dreidel spelen is eenvoudig en leuk. Hier is een populaire versie. Begin door elke speler een munt (of een snoepje of een token) in het midden te laten leggen; dit is de "pot". Om de beurt draaien. Als je dreidel op een Noen belandt, doe dan niets. Voor Gimmel, neem de hele pot. (Laat dan iedereen een munt terugleggen om de pot aan te vullen.) Als je dreidel op Hee landt, neem dan de helft van de munten in de pot. Zet voor Shien of Pee een van je munten in de pot. Bovenal, ontspan en geniet, wetende dat je deel uitmaakt van een lange joodse traditie van het gebruik van het spel dreidel om contact te maken met Hanukkah.

From:

<https://studie.famvisser.net/> - **Studie Pagina Chavoerah Maqor**

Permanent link:

https://studie.famvisser.net/doku.php?id=moadiem:chanoeka_dreidel

Last update: **2022/05/06 21:58**

